

Nummer Honderd

Enigmagram 99³/₄
door Henk Bakker

Van kakstoel tot composttoilet

De geschiedenis van het toilet

Het is nu moeilijk voor te stellen: géén wc in huis. Toch is de uitvinding van het toilet zoals wij die kennen nog helemaal niet zo oud.

Na de Romeinen stond de ontwikkeling van het watercloset meer dan duizend jaar nagenoeg stil. En tot zo'n honderd jaar geleden werd het moderne toilet nog gezien als een grote luxe in huis. We nemen een duik in de geschiedenis van het toilet.

Voordat de mens zich ging vestigen in dorpen en steden, kon men de behoeften probleemloos overal in de vrije natuur doen. Pas toen de mensen dichter op elkaar gingen wonen, werd het zaak om andere oplossingen te zoeken. In het hoge noorden van Schotland zijn de resten van een rijtje huizen uit 3000 voor Christus gevonden met mogelijk de oudste toiletten ooit. Achter een deur zat een gat in de grond met een afvoerbuis die naar de zee liep. In het westen van India werden een paar honderd jaar later potten in gebruik genomen die waren aangesloten op pijpleidingen waar afvalwater doorheen spoelde. Ook de Egyptenaren ontwierpen een dergelijk systeem. In Rome, de drukbevolkte hoofdstad van het Romeinse Rijk, werden vele openbare toiletten gebouwd die waren aangesloten op een continu stromend riool. Hier kon men 'gezellig' op een rijtje zitten. Na de val van Rome, zo rond het jaar 500, zat er eeuwenlang geen verdere ontwikkeling in de wijze waarop de ontlasting werd geloosd.

In de Middeleeuwen was de toestand in de steden echt rampzalig. Er werd niet voor teruggedeinsd om de broek op straat te laten zakken en als je niet oppaste kreeg je een emmer poep over je heen die uit het raam werd gegooid. De edelen deden hun behoefte in een aan de kasteelmuur bevestigd hokje, waarbij de uitwerpselen in de slotgracht belandden. Dat dit water ook vaak als was- en drinkwater werd gebruikt, daar hadden zij 'schijt aan'.

Het was met al deze vuiligheid in de steden dan ook niet verwonderlijk dat er grote epidemieën uitbraken. Het onhygiënisch toiletteren was een bron voor ziektes als de pest, tyfus en cholera, die aan ontelbaren het leven kostten.

In de Renaissance, midden vijftiende eeuw, maakte bij de rijkere de zogenaamde kakstoel of gemakstoel zijn opwachting. Onder de stoel met een gat in de zitting kon je een emmer plaatsen, die je vervolgens buien kon lozen. Het was niet ongebruikelijk de stoel gewoon in de woonkamer te hebben staan. Zo had Lodewijk XIV er geen moeite mee om zijn gasten te ontvangen, gezeten op zijn koninklijke kakstoel.

In deze tijd bouwden veel mensen buiten latrines, een plank met een gat boven een goot, kuil of sloot. Vaak waren er meerdere gaten zodat je 'gezellig' samen je behoefte kon doen. Op het platteland van Scandinavië komen deze nog altijd veel voor.

Van beerput naar riolering

Toen er in Engeland midden 19e eeuw tienduizenden choleraslachtoffers vielen, besloten de Britten in hoog tempo een rioleringsstelsel aan te leggen. In Nederland werd in die periode gestart met het wisseltonnensysteem. Beerwagens reden rond

om de ton in de beerput van tijd tot tijd te legen. Dit was een stuk goedkoper dan de aanleg van riolering en het besmettingsgevaar en de stank werden flink gereduceerd. Hoewel in 1910 in Amsterdam al werd gestart met de aanleg van een riool, verdween de beerwagen in sommige Friese steden pas in de jaren zeventig uit beeld. Nu is dit in ons land onvoorstelbaar, maar in het grootste deel van de wereld moet men het nog altijd zonder riolering stellen.

Het watercloset

De uitvinding van het moderne toilet zoals wij die kennen is niet aan een persoon toe te schrijven. In 1596 kwam John Harington, een hoveling van de Britse koningin Elisabeth, op de proppen met een wc die een kleppenspoelsysteem had, er was weinig interesse voor, maar nadat Alexander Cumming hier bijna tweehonderd jaar later het doortrekmechanisme aan toevoegde waarbij de pot constant gevuld was met een laagje water tegen de stank, begon de interesse toe te nemen. Een paar jaar later kwam Thomas Crapper met de uitvinding van de sifon, die ervoor zorgt dat het waterreservoir niet overstroomt. Sinds die tijd vlogen de potten de fabrieken uit en vanaf het begin van de twintigste eeuw kregen steeds meer mensen de luxe om thuis op hygiënische wijze hun gevoeg te doen.

Papier in plaats van water

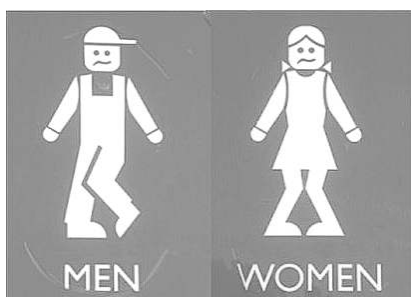
Ook het toiletpapier deed zijn intrede. Waar mensen zich door de eeuwen heen behielpen met gras, water, wol, schelpen of aarde, kwam de New Yorkse zakenman Joseph Gayetty in 1857 met het eerste verpakte toiletpapier op de proppen. Toch duurde het toen nog een kleine eeuw voordat de rollen wc-papier op grote schaal werden verkocht. Dat bleek bijvoorbeeld toen de postordercatalogus van Sears in 1930 de papierkwaliteit verbeterde. Er kwamen vele klachten binnen dat het glanzende papier niet geschikt was voor toiletgebruik. In de meeste moslimlanden en India wordt nog altijd geen papier gebruikt, maar worden de billen met water gereinigd.

Nieuwe ontwikkelingen

Hoewel er de laatste decennia weinig lijkt te zijn veranderd op toiletgebied, staat de ontwikkeling niet stil. In Japan is een wc op de markt gebracht met een ingebouwde reinigende waterstraal en föhn.

Een nog luxere versie meet de hartslag en de bloeddruk tijdens het toiletbezoek en analyseert de urine, waarna de gegevens kunnen worden uitgeprint. Veel hoop is gevestigd op het composttoilet. Zonder per spoeling zo'n zeven liter water te hoeven verspillen wordt de ontlasting hierbij opgevangen in een reservoir met kantelbare compartimenten. Na vier maanden is er niets anders over dan een kruiwagen vol compost voor de tuin. Het zal misschien wel even duren voordat mensen hierop overstappen, maar deze trage stoelgang lijkt te horen bij de ontwikkeling van het toilet.

Bron: *Secrets of: The toilet – National Geographic - 2006*

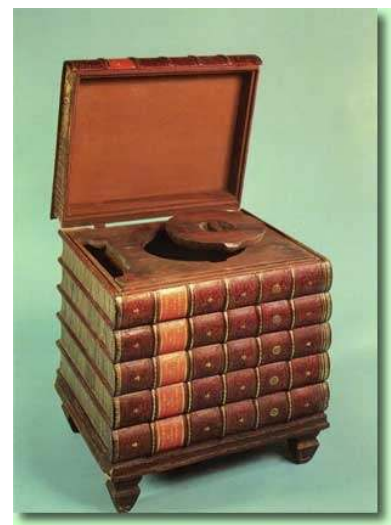
Verwarmd toilet met bidetfunctie.

Luxe reistoilet in attachékoffer

Kakstoel

Boekgemak

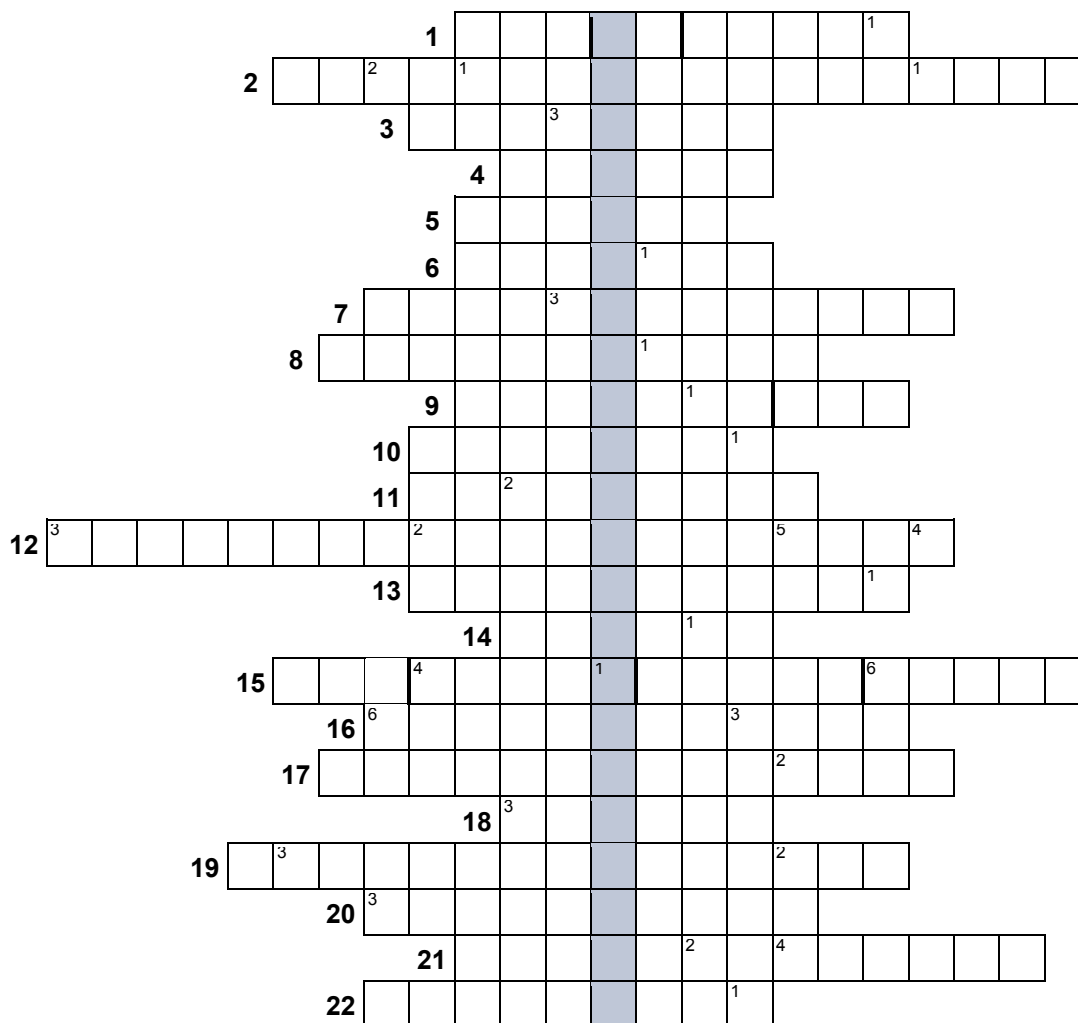

Kantoorgemak

Waarom er best een Nummer Honderd cryptogram mogelijk is:

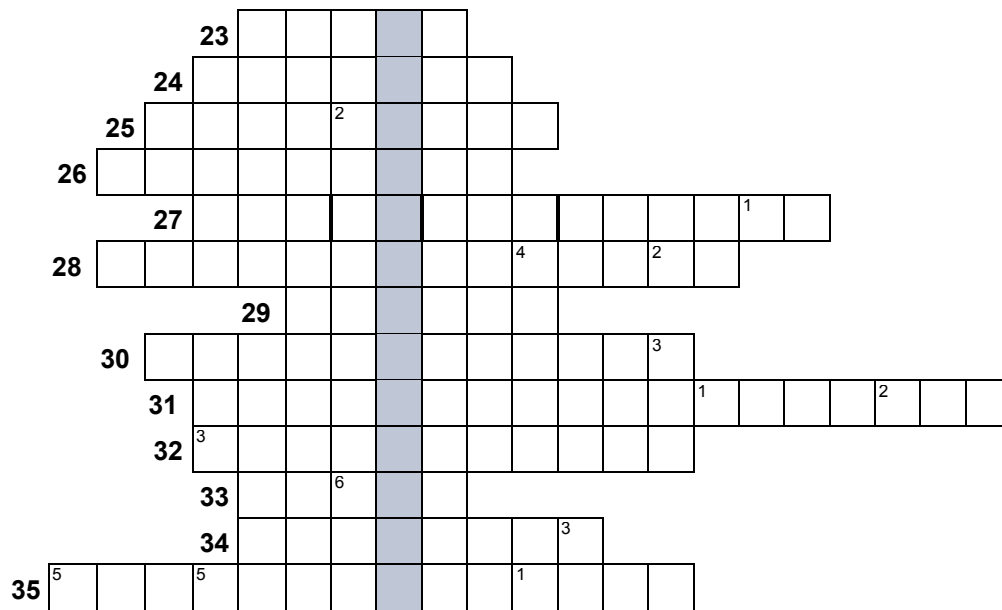
Kakken	Even mijn rioolbelasting betalen
Bakken	Een dammetje bouwen
Schijten	Even uit mijn aars beulen
Kleien	Een laxatierapport opstellen
Keutelen	De aambeien smeren
Meuren	Even wat per buizenpost verzenden
Bouten	Hendrik begraven (Gronings)
Drieten (Achterhoeks)	Meneer de Bruin meldt zich
Bamsen	Nelson Mandela op de trein/boot zetten
Reutelen	Even Kluivert uit de selectie zetten
Ruften	Wie niet betaald, moet er maar uit
Batsen	Hij geeft al kopjes
Dirken	Goh, ik wist niet dat ik het in me had...
Defeceren	Het is dringend ik heb al ontsluiting
Reetracen	Even naar die bleke jongen met die bril
Trompetteren	Het was weer twee keer doortrekken
Metselen	Er staat een bruine beer aan 't hek te rammelen
Drukken	Ga even mijn rekoefeningen doen
Toiletteren	Even de aardappelen afschudden
Werk aan de Winkel	Hij steekt zijn tong al uit
Een bruine trui breien	Ik voel 'm al tegen het textiel aan drukken
De wc-eend voeren	Beter in de vrije lucht dan in een benauwd gaatje
Sanitair relaxen	Effe naar kantoor
Een (bruine) beer verzuipen	Mijn endeldarm legen
Bielsen leggen	Kringspieroefeningen doen
Bruintje uitlaten	Even naar de drukkerij
De rug snuiten	Even een pijp oud eten er uit drukken
Omgekeerd eten	Een offer brengen aan de wc-goden
Een bruine stropdas punniken	Ik ga even regeren op de porseleinen troon
Een dino kleien	Het mestoverschot bevorderen
Uit de bilnaad gieren	De aambeien föhnen
Uit m'n sterretje brullen	Een negerdorpje kleien
Een bruine punt of splinter uit mijn rug drukken of halen	Effe mijn middagmaal te water laten
Even mijn ruggegraat verleggen	Even een neger aan de rivierpolitie overdragen
Een fax uit Darmstadt ontvangen	Me bruine jongen laten bobsleeeen
Een analyse maken	De pot volbeuken
Een zak tuinaarde openscheuren	wc
De rug met een stippelijf verlengen	Gemak
De sik verzetten (Twents)	Poepdoos
Er een barretje of 3 achter hebben staan	Husie(n), huusjen, huisje, 't heuske
De pot funderen	Nummer 100
Een uitdraai maken	Plee (vanouds een heel keurig woord)
Uit de broek hoesten	Het kleinste kamertje
Uit de kont kotsen	Bestekamer
Effe mijn rug uit drukken	Doos
Downloaden	Privaat
De krent oprullen	Retirade
Alles achter de rug hebben	Schijtdoos, schijthuis
Roet in het eten gooien	Secreet
De aambeien schoffelen	Kakdoos, kakhuis
Een taart bakken	Closet
Van knallenstein gaan	Stinkhol(e)
De nageboorte zal wel zo komen	Trollenbak
Een blokhut bouwen	Kammenet (in Apeldoorn)
Een 'eitje' leggen (Limburgs)	Jannetje éénoog (Bunschoten)
De brune hengst op stal zett'n! (West-Fries)	Bij juul (vroeger in België)
Uit de heup kuchen	De emmer (in Twente)
Een mol steken (oud-Nederlands?)	Ruftruimte
Een Forrest Dump maken (in het bos poepen)	Tante Meier
Een bruinvis lanceren	enz.
Een bolus draaien	

Enigmagram Nummer 100

1. Rustig maar, je hoeft je huisje niet op te eten. (3+2+5)
2. Minder productief, maar netter dan het polychrome bagger schijten. (18)
3. Krijgt nog meer te verduren dan een pispaal. (8)
4. Europeaan die familiair omgaat met Fransen. (6)
5. Jongeheren en ouwehoeren. (6)
6. Pretenties van een doodsbanne coureur. (7)
7. Water(over)last. (13)
8. Vogel die zijn eigen poep opruimt. (11)
9. Leegloopjongere. (7+3)
10. De dunne. (8)
11. Sanitaire noodvoorziening voor reizigers. (9)
12. Het toilet is 5 trappen omhoog en 30 cent. !!#@\$%^&\$\$#\$\$!! (20)
13. Zo'n toilet is niet gratis. (11)
14. Gemaakt met een boodschap. (6)
15. Na veel gezeik voelde de minister nattigheid. (3+5+5+5)
16. Hoogste onderscheiding voor 9. (12)
17. (Kleding)borstel. (14)
18. Deel van een muziekinstrument waar zich een plasje kan vormen. (6)
19. Bril. (15)
20. "Heren doe de bril omhoog, dames zitten ook graag droog". (10)
21. Inkomstenbron van een toiletjuffrouw met hooggespannen verwachtingen. (13)
22. Plaswekker. (9)

Voor de oplossing: z.o.z.

23. Hierdoor wordt een slank persoon nog slanker. (5)
 24. Krul. (7)
 25. Geen kouwe kak. (9)
 26. Hij heeft veel geld verdiend, onder het motto "Pecunia non olet" (9)
 27. Dit is een bril die op brute wijze is verwijderd. (3+2+3+6)
 28. Vangt wind en water op. (14)
 29. Poepie (6)
 30. Dubbele uitdrukking met niets om het (onder)lijf (12)
 31. "Oooh, wat moet ik nodig". (18)
 32. Poepen (11)
 33. Ongeduldige drugskoerier in de rij voor het toilet. (5)
 34. Als je het in je broek doet voor een repetitie. (8)
 35. Creatieve prepamperbaby. (14)